

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum fidei possit subesse falsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

delis & credens talibus assentit, infidelis autem & nō credens talibus dissentit, ergo circa complexa differit fidelis ab infideli & credens a non credente, talia ergo sunt obiecta fidei tāquam credita. Cūm autem talia complexa sint plura, puto tamen q̄ inter ea est aliquid primō creditum quod est ratio credendi alia, & ad quod fit vltima resolutio creditibilium, hoc autem est credere ecclesiam regi a spirītu sancto. Quod patet sic, credimus Deum esse trinum & unum, filium incarnatum, passum, & huiusmodi, quia scriptura hoc dicit, quā credimus a Deo inspiratam & reuelatam, ergo credere scripturam esse a Deo inspiratā, est ratio credendi illa quę in scriptura traduntur & sic est per prius creditum, rursus credimus scripturam a Deo esse inspiratam, quia ecclesia quę regitur a Spiritu sancto, hoc approbat, quum enim multi scripserint gesta Saluatoris, vt Nicodemus, & Nazare, illa sola scriptura recipitur vt canonica, & ei soli fides adhibetur, quā ecclesia approbat: vt vnde Augu. contra fundamentum Manichæi sic, non crederem Euangelio, nisi crederem ecclesie approbati. & iterum, Euangelium Nazareorum non admitto, quia ecclesia non admittit: ergo credere quod ecclesia non eret tanquam a Spiritu sancto directā, est ratio, seu mediū credendi scripturam quam approbat esse a Deo inspiratam: & iterum hoc credere est ratio credēdi illa quę in scriptura traduntur, vt prius est dictum: ergo de primo ad vltimum, primō inter credibilia, quod est ratio credendi alia & ad quod fit vltima resolutio creditibilium est credere ecclesiam regi a Spiritu sancto.

9 Hoc autem quod dictū est de approbatione scripturę per ecclesiam intelligitur solum de ecclesia, quā fuit tempore Apostolorū, qui fuerunt repleti Spiritu sancto: & nichilominus viderunt miracula Christi, & audierunt eius doctrinā, & ob hoc fuerunt convenientes testes omnium quę Christus fecit, aut docuit, vt per eorum testimonium scriptura cōtinens facta & dicta Christi approbaretur: & sic loquitur beatus Ioannes in prima canonica sua, primo capitulo dicens, quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod prospeximus, & manus nostrę contra stauerunt, & cetera, testatur & annunciamus vobis: & Act. i. cap. dicit Petrus mortuo Iuda pro electione Matthe, oportet ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo introuit & exiuit inter nos dominus Iesus testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis: vnde Euangelia, quę per ecclesiam illam approbata sunt nō possunt nunc reprobari, quia non subest similis causa, imō tenens contrarium hæreticus est cuiuscunq̄ status aut conditionis existat.

10 Q V A N T V M ad secundū scilicet quę sit formalis ratio obiecti fidei, dicunt quidā quod illa est esse non visum, vel ratio non visi, & hoc propter multas autoritates quę videntur hoc sonare. Dicitur enim Heb. ii. q̄ fides est substantia rerū sperandarū argumentū non apparentium, vbi ponitur q̄ pro cōpletiua differentia obiecti fidei est non apparens vel non visum quod idem est. Itē eadem est ratio obiecti fidei & spei, sed formalis ratio obiecti spei est esse nō visum Rom. 8. nā quod quis videt quid sperat: & ibidem, spes quę videtur, nō est spes, quare & c. Item Augu. Quid est fides? Credere quod non vides. & Greg. dicit quod fides non habet meritum, vbi humana ratio prabet experimentum: & alibi dicit quod apparentia non habet fidem, sed agnitionem, ex quibus omnibus videtur quod ratio obiecti fidei sit ratio non visi.

11 Itē autem nō potest habere veritatē propter tria. Primō quia formalis ratio obiecti cuiuscunq̄ habitus cognitiui nō potest esse negatiua vel priuariua, sed fides est habitus cognitiuus: ratio autem non visi est ratio negatiua, ergo ratio non visi nō potest esse ratio formalis obiecti fidei. Minor patet de se, sed maior probatur, quia primum in quod tendit habitus cognitiuus nō potest esse negatio vel priuatio, quia priuationes nō cognoscuntur nisi per habitus, nec negationes nisi per affirmationes, sed primum in quod tendit habitus cognitiuus est obiectum secundum formalem rationē obiecti: ergo formalis ratio obiecti habitus cognitiui nō potest esse negatiua vel priuariua, & hæc fuit maior: ergo sequitur conclusio.

12 Secundō sic, formalis ratio obiecti cuiuslibet habitus cognitiui nō se tenet ex parte habentis, sed ex parte

obiecti, vt patet inducendo in omnibus, sed ratio nō visi tenet se ex parte habentis fidem, ergo non est formalis ratio obiecti fidei: minor patet, quia per hoc obiectum est visum vel non visum, quia actus videntis cadit, aut non cadit super ipsum.

13 Tertiō sic, si formalis ratio obiecti fidei esset esse nō visum, fortiori ratione ratio formalis obiecti visionis esset esse visum, sed hoc est falsum, ergo & illud. Maior patet, quia oppositi habitus debēt habere obiecta formalia oppositorum rationum: fides autem & visio secundum istos sunt habitus oppositi: ergo si formalis ratio obiecti fidei est esse non visum, opposita ratio, scilicet esse visum, esset ratio formalis obiecti visionis. Quod autem hoc sit falsum probatur, quia obiectum secundū suam rationem formalem, est præuium actui, sed esse visum non est præuium actui visionis, imō ex hoc dicitur aliquid visum, quia actus visionis cadit super ipsum, ergo esse visum non est formalis ratio obiecti visionis.

14 Posset etiam quarta ratio talis addi, quę est ad formalem rationem obiecti cuiuscunq̄ habitus cognitiui, habent attributionem quęcunq̄ pertinent ad considerationem illius habitus, sed ad rationem non visi non habent attributionem quęcunq̄ considerantur per fidem, ergo & c. Et iterum, finis cuiuscunq̄ habitus cognitiui est perfecta cognitio sui subiecti secundum formalem eius rationem, & secundum ea quę ipsi attribuuntur, si ergo formalis ratio obiecti fidei esset esse non visum, sequeretur quod finis proximus & intrinsecus fidei, esset cognoscere perfectē de Deo qualiter sit non visus, & quę sint illa quę ipsi attribuuntur, quatenus est nō visus, hoc autem est falsum, quare & c. Patet ergo quod ratio formalis obiecti fidei non est ratio non visi.

15 Aduertendum est tamen quod ratio nō visi est concomitans obiectū fidei pro situ via, quia illa de quibus principaliter est fides, non sunt secundum se presentia intellectui nostro, vt sic possint esse visa, nec in causā sua, vt possint esse scita, sed solum nobis presentantur per autoritatem scripturę, quę nec facit visionem, nec scientiam: & in hoc sensu accipiendę sunt omnes autoritates prius allegatę, loquuntur enim de fide pro situ via, pro quo obiectum fidei est non visum, quamuis esse non visum non sit formalis ratio obiecti, sed solum sit conditio concomitans. Verum autem hæc conditio possit ab obiecto fidei separari patebit inferius, dist. 31. quęst. 3.

16 Quę est ergo ratio formalis obiecti, dicendum est quod si accipiatur obiectū fidei pro eo de quo aliqua creditur, sic ratio formalis eius est ratio quę Deo omnia tribuuntur quę de ipso creduntur, quę autem sit illa dictum fuit in principio primi libri, quando querebatur de subiecto theologico. Si autem accipiatur obiectum fidei pro eo quod creditur quod est aliquid complexum, cuius talia sint multa, & omnia habeant attributionem ad formalem rationem obiecti in complexi: ideo in eis non est querenda alia formalis ratio, sicut in scientia non queritur quę sit ratio formalis conclusionum scitarum, sed solum quę sit ratio formalis obiecti, de quo proprietates & passionēs sciuntur. Si tamen ratio formalis creditibilium complexorum diceretur esse medium per quod eis assentitur. Sic dicendum esset quod illa esset autoritas diuinę regens ecclesiam, & reuelans scripturam. Per hanc enim tanquam per medium assentimus omnibus creditilibus, sicut per demonstrationem assentimus scitis, & per syllogismum dialecticum opinatis.

17 Ad rationes in oppositum dicendum ad primam quod quamuis fides sit principaliter de Deo, est tamen de aliis, vt habent attributionem ad Deum: & ideo infidelitas potest esse circa vtrumque.

18 Ad secundum dicendum est quod principale obiectum charitatis est Deus, nec per charitatem diligitur proximus, nisi propter Deum, quamuis aliud genus amicitie possit haberi ad proximum secundum se, & similiter est de fide, quę non respicit alia a Deo, nisi quatenus habent habitudinem ad Deum.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum fidei possit subesse falsum.

Tho. 2. 2. q. 1. art. 3.

KK

Secunda

Secundò queritur, vtrum fidei possit subesse falsum, & arguitur quòd sic, quia spei potest subesse falsum, ergo & fidei: consequentia patet, quia vtraq; est virtus theologica, & infusa. Antecedens probatur, quia aliquis non existens in gratia potest sperare se habere vitam æternam, qui tamen nunquam habebit, & sic falsum sperat.

Item verum contingens saltem futurum potest non euenire, sed multa sunt talia quæ subsunt fidei, sicut quòd deus iudicabit mundum, & resurrectio corporum, ergo talia possunt non euenire, & sic fidei potest falsum subesse.

IN contrarium arguitur, quia actus virtutis non potest esse malus, sed estimare falsum, est malum intellectus, ergo actus fidei quæ est virtus intellectualis, non potest esse falsus, quia sic esset malus.

RESPONSI O. Dicendum est simpliciter quod fidei de qua loquimur non potest subesse falsum. Quod patet tripliciter. Primò quia quando duo habitus sunt cõsimiles circa idem secundum affirmationem & negationem, si vni non potest subesse falsum, nec alteri, sed fides & visio sunt cõsimiliter circa idem secundum affirmationem & negationem. Quod enim credimus beati videt, ergo cum visioni non possit subesse falsum, nec fidei. Secundò sic, fides autem est circa necessaria, vt deũ esse trinum & vnũ, aut circa contingencia, si circa necessaria ipsi nõ potest subesse falsum, nisi semper subesset, quia talia sunt intrãsmutabilia: si vero sit circa contingencia, adhuc nõ potest ipsi subesse falsum, quia licet talia de potentia absoluta possint nõ euenire, tamẽ relata ad ordinationem diuinam, secundum quem modum solũ subsunt fidei, nullo modo possunt nõ euenire, sed eueniunt de necessitate suppositionis, quare &c. Tertiò sic, quãdo mediũ per quod aliquis assentit cõclusioni non potest deficere assensus nõ potest esse falsus vel defectuosus, sed veritas autoritatis diuinæ, per quam assentimus creditis, non potest deficere, ergo assensus fidei non potest esse falsus.

Inf. 2. d. 24. q. 1. et 2. Item in. 1. d. 38. q. 3

AD primum argu. dicendum quòd spei non potest subesse falsum: alia tamen ratione quã de fide, quia verum & falsum respiciunt intellectum, & nõ voluntatem, vnde nullus actus voluntatis potest esse verus vel falsus, sed solum actus intellectus, quauis actus voluntatis possit sequi & sequatur quandoq; actum intellectus verũ vel falsum: quum ergo actus spei sit actus voluntatis, non potest propriè dici falsus, dato quòd non eueniret id quod speratur. Verbi gratia in aliis: si enim desidero bonũ prandium, & spero me habiturum si contingat me deficere, non propter hoc desiderium meum fuit falsum, sed forte sequabatur estimationem falsam, scilicet, quòd credebam me habiturum bonum prandium. Similiter si nõ obtrineretur quod speratur nõ propter hoc spei subesset falsum, sed estimationi quam spes sequeretur. Item quòd subest spei quæ est virtus infusa, non potest non euenire ex suppositione sicut nec illud quod subest fidei: actus enim spei infusa non est quòd aliquis speret se habiturum vitam æternam absolute, sed est quòd aliquis speret se habiturum vitam æternam per gratiam Christi perseverantem in eo, & istud nunquam deficit: qui enim perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit. Primum tamẽ fortè est melius dictum. Ad secundum patet solutio ex dictis, quia futura contingencia, vt subsunt diuinæ ordinationi, non possunt non euenire, & hoc modo solum subsunt fidei. Confuevit etiã hic queri, vtrum fides possit esse de scitis, & vtrum possit esse de visis, sed de primo fuit visum primo libro, quæstione prima: de secundo autem videbitur infra, distinctione trigesima prima.

Prologo. q. 1.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum ratio inducta ad ea quæ sunt fidei, dimi-
nuat fidei meritum.

Tho. 2. 2. q. 2. ar. 10.

Tertiò queritur vtrum ratio inducta ad ea quæ sunt fidei diminuat meritum. Et videtur quòd sic. Contrariorum enim sunt contrarii effectus, sed id quod inducitur in contrarium fidei auget meritum, siue sit persecutio cogens ad recedendum à fide, siue sit ratio contrarium fidei probans: ergo ratio quæ adiuvat fidem, diminuit meritum eius.

Item sicut se habet ratio efficaciter probans fidem

ad totaliter tollendum meritum fidei, sic se habet ratio aliquid persuadens, ad minuendum meritum eius, sed ratio quæ efficaciter probaret fidem, totaliter tolleret meritum fidei, secundum illud Gregorii in Homil. fides nõ habet meritum cui ratio humana prebet experimentum, ergo omnis ratio aliquid persuadens ea quæ sunt fidei diminuit meritum.

IN contrarium est, quia declarantibus fidem promittitur pro præmio vita æterna. Eccle. 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt, sed per rationes cõcordes fidei fides elucidatur: ergo tales non minuunt meritum, sed augent.

Item. 1. Pet. 3. dicitur, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos reddere rationem de ea quæ in vobis est fide & spe: ad hoc autem non hortaretur nos beatus Petrus, si per hoc minueretur meritum fidei, & nõ potius augetur, quare &c.

RESPONSI O. Circa quæstionem istam videnda sunt duo. Primum est, an credere ea quæ sunt supra rationem humanam sit meritorium. Secundum est, an ratio pro vel cõtra adducta diminuat meritum, nec secundum istorum contradiçit primo, quia quauis ea quæ propriè sunt fidei sint supra rationem, ita vt ad ea non possit ratio demonstratiua vel omnino efficax adduci, non sunt tamen sic supra rationem, quin possint per aliquas probabilitates declarari.

QVANTVM ad primum ergo sciendum est quod supposita charitate & situ viatoris in homine adhuc duo requiruntur ad meritum: vnũ est, quòd actus in quo consistit meritum, sit in potestate nostra, quia de talibus solũ laudamur vel vituperamur. Aliud est quòd actus sit bonus. Per actum enim peccati venialis nullus quantumcumq; in charitate existens meretur: quia non est bonus actus, sed malus. Primum istorũ est in actu credendi: quilibet enim experitur se credere, & nõ nisi liberè credere, ita quod potest credere vel non: vnde quidã credunt, & quidã nõ credunt, non enim omnium est fides. 2. Thel. 3.

De secundo autè, scilicet an credere ea quæ sunt omnino supra rationem, sit bonus actus, posset videri dubium alicui, quia non solum facere contra rationem, sed etiã dimittere totaliter rationem quæ est in nobis quid nobilissimum videtur esse vituperabile & malum, credens, & si non faciat contra rationem, tamen credendo videtur totaliter dimittere rationem, ergo &c. Et dicendũ ad hoc quod per fidem nunquam dimittitur totaliter ratio humana, quia quauis aliquod creditum sit totaliter supra rationem humanam, vt Deum esse trinum in personis, tamen medium credendi hæc & consilia oportet resoluere vsq; ad aliquid, cum quo concorditer concurrat ratio humana & in generali, & speciali. In generali quidem, quia ipsi ratio dicitur, quia nec Deum in se, nec effectus suæ potentie possemus ratione nostra totaliter comprehendere, imò nec forte aliqua eorum attingere quantum est in nobis purè, propter quod ex consequenti ratio dicitur quòd talibus est assentiendum ex autoritate illius, qui talia nouit cuiusmodi est Deus.

In speciali verò, quia creditum ad quod vitimò fit re solutio creditibile est ecclesiam non decepti in fide, tanquam rectam à spiritu sancto, vt dictũ fuit supra, cui concordat illud quod Dominus dixit Petro. Luc. 23. Ego pro te rogavi Petre, vt non deficiat fides tua. Ad hoc autem clarè & concorditer concurrat ratio humana quæ dicitur ex apparentibus, quòd doctrina cõfirmata per tot signa, cõseruata à martyribus inter tot supplicia, sit vera & ideo ratio non totaliter dimittitur à credente, imò non est possibile aliter credere saltem meritorie. Cum enim credere sit quoddam assentire. Assentire autè nullus potest, nisi ei quod apparet verum, igitur oportet quòd illud quòd creditur appareat rationi verum vel in se, vel ratione mediũ per quod assentitur, & si nõ in se, sed tantum ratione mediũ illud medium apparebit verum vel in se, vel per aliud medium, & si non est processus in infinitum, oportet igitur quòd deueniat ad primum quod apparet rationi esse verum in se & secundum se: & tale secundum se concordat rationi, igitur fides non excludit rationem, sed supponit præuiam, licet non rationem demonstratiuam, vnde ipsemet Saluator doctrinam fidei quæ prædicabat reduxit ad quædam